

**amnesty
international**

Dansk Afdeling
Gammeltorv 8, 5. sal
1457 København K

Tlf.: 33 45 65 65
Fax: 33 45 65 66
E-mail: amnesty@amnesty.dk
Web: www.amnesty.dk
Giro: 4078470

Folketingets Retsudvalg
Christiansborg Slotsplads 1

København, den 19. maj 2006

Supplerende bemærkninger til L 217 om forslag til lov om ændring af retsplejeloven, lov om forbud mod tv-overvågning m.v. og lov om luftfart m.v. (Styrkelse af indsatsen for at bekæmpe terrorisme m.v.)

Ved mail af 29. marts fremsendte Amnesty International vores bemærkninger til det oprindelige udkast til lovforslag om styrkelse af indsatsen for at bekæmpe terrorisme mv.

Vi gjorde særligt opmærksom på de retssikkerhedsmæssige problemer, som rejser sig i forbindelse med forslagene om

- Den forringede domstolskontrol med Politiets Efterretningstjenestes telefonaflytninger af terrormistænkte og andre personer.
- Fjernelse af kontrollen med Politiets Efterretningstjenestes (PET) indhentelse af fortrolige og rent personlige/private oplysninger om borgerne fra andre myndigheder.
- Den manglende kontrol med videregivelse af oplysninger fra PET til Forsvarets Efterretningstjeneste (FET).
- PETs adgang til flyselskabernes booking- og passagerlister.

Disse retssikkerhedsmæssige problemer blev kommenteret fra mange sider, og der er foretaget nogle mindre justeringer af det endelige lovforslag i forhold til udkastet. Men justeringerne har ikke ændret ved de grundlæggende retssikkerhedsmæssige problemer.

Amnesty anerkender nødvendigheden af, at Politiets Efterretningstjeneste (PET) får de nødvendige, tidssvarende instrumenter til bekæmpelse af terrorisme, men skal samtidig pege på, at det er afgørende, at yderligere beføjelser til PET ikke går ud over, hvad der er sagligt belæg for, og at beføjelserne stedse balanceres af tilsvarende kontrolmekanismer, således at styrkelsen af indsatsen mod terror ikke kommer til at ske på bekostning af borgernes retssikkerhed og udøvelse af personlige frihedsrettigheder. Efter Amnestys opfattelse går lovforslaget videre end nødvendigt, lige som det vil indføre en svækkelse af kontrollen med PET, som der ikke synes at være en saglig begrundelse for.

Særligt forslagene om den forringede kontrol med telefonaflytning og PETs stort set ukontrollerede adgang til at indhente personlige og rent private oplysninger om borgerne fra andre myndigheder giver fortsat anledning til bekymringer. Man savner fortsat en rimelig forklaring på, hvorfor PETs arbejde ikke længere kan forenes med de gældende regler om domstolskontrol. Forslaget indebærer, at man på én gang udvider PET's beføjelser og svækker kontrollen med tjenestens anvendelse af disse beføjelser. Forslaget er dermed et brud med en lang, velbegrunderet retstradition.

Amnesty International er opmærksom på, at justitsminister Lene Espersen i sin kronik i dagbladet Politiken af 16. april – Sikkerhed og Retssikkerhed – har skrevet, at der ikke er nogen retssikkerhedsmæssige problemer, og at kritikken bunder i uvidenhed eller misforståelser af lovforslaget. Ministeren har senest i DR1's program "Profilen" den 19. april tilsvarende udtalt, at forslaget alene medfører *praktiske* justeringer, som skal lette PETs arbejde, og ministeren gentog også her, at kritikken i vidt omfang baserer sig på uvidenhed om og misforståelser af lovforslaget.

Amnesty International er ikke enig heri og vil i **afsnit II** redegøre for de dele af lovforslaget, som vedrører disse spørgsmål.

I **bilag A** har Amnesty opstillet et konkret, praktisk eksempel, som anskueliggør de problemer, som særligt knytter sig til forslaget om lettere adgang til telefonaflytning.

Forslag til nye §§ 114a-114e i straffeloven.

Endelig er lovforslaget ændret i forhold til det oprindelige udkast, derved at der indføjet forslag til ny formulering af straffelovens § 114a-114e – de materielle bestemmelser om terrorrelaterede forbrydelser - hvor selve bestemmelserne om direkte og indirekte, konkret eller ideologisk medvirken til terror, formuleres på en måde, så man ikke ud af bestemmelserne kan se, hvad den fremtidige retstilstand bliver. Blandt andet indebærer § 114a, hvad der minder om en betænkelig form for en bloc-inkorporering af et større antal internationale konventioner, hvis nærmere rækkevidde ikke er konkretiseret på en sådan måde, at den fremtidige retstilstand på området kan bestemmes med større præcision.

Efter Amnestys opfattelse er det vanskelig at danne sig et rimeligt præcist indtryk af, hvor den fremtidige grænse for lovlige politiske aktiviteter eller tilkendegivelser vil gå, og hvornår en given udtalelse vil være en ulovlig "opfordring til" eller sympatitilkendegivelse med terror, og hvornår andre politiske handlinger i tilknytning til hvervning eller økonomisk støtte er legitime politiske aktiviteter eller skal anses som strafbare terror-relaterede handlinger. Forslaget kan vise sig at indebære et skridt i retning af udhuling af den politiske frihed og retssikkerheden i bred forstand, som vil være ulykkelig for den demokratiske, politiske meningsdannelse i Danmark.

Amnesty skal på den baggrund foreslå, at hele afsnittet om forslag til nye §§ 114a-114d tages ud af forslaget og behandles selvstændigt. Kun derved – og ved at omskrive bemærkningerne, således at det bliver muligt for de politiske beslutningstagere og andre at læse dem og danne sig et blot nogenlunde præcist indtryk af forslagens sande rækkevidde og nødvendighed – kan man sikre en tilbundsående debat om et forslag, som kan have vidtrækkende konsekvenser for retssikkerheden i Danmark.

I. Generelle bemærkninger om retssikkerhed

I "Profilen" den 19. april anførte justitsministeren, at forslagene om telefonaflytning primært skal lette PETs arbejde, så politiet ikke skal "*bruge kræfter på at rende i retten hele tiden*" eller have "*besvær med at rende i retten hele tiden*", som ministeren udtrykte det.

Ministeren anførte videre, at hun fandt det urimeligt, at kritikerne af lovforslaget som udgangspunkt mistænker politiet for at ville bryde loven og misbruge sine beføjelser. Det er efter Amnestys opfattelse ikke en rimelig gengivelse af kritikken.

I nyere tid har man i vestlige retssamfund traditionelt anset domstolskontrol med politiets overvågning af borgerne og andre indgreb for en vigtig garanti mod magtmisbrug og udglidning i retning af overvågningssamfund. Grundlovens § 3 – om delingen af magten mellem lovgivende, udøvende og dømmende magt - er grundlæggende udtryk for denne opfattelse.

Grundlovens § 72 om boligens ukrænkelighed og brud på meddelelshemmeligheden viser ligeledes, at man traditionelt har tillagt det stor betydning, at politiets indgreb i borgernes ret til privatliv har været undergivet uafhængig, ekstern kontrol.

Tilsvarende har retsplejelovens nuværende regler om brud på meddelelshemmeligheden hidtil været anset som udtryk for en saglig vægning mellem ønsket om effektiv kriminalitetsbekæmpelse og borgernes ret til beskyttelse mod vilkårlig overvågning og krænkelse af deres privatliv. Det har hidtil været almindeligt anerkendt, at man for at undgå vilkårlig overvågning og anden magtmisbrug fra myndighedernes side har behov for en uvildig og uafhængig ”watchdog” – domstolene. Nogle udtrykker det således, at når der ikke sker flere vilkårlige krænkelser af borgernes ret til privatliv, så skyldes det, at den nuværende ordning med domstolskontrol fungerer efter sin hensigt. Det forhold, at politiet skal have rettens godkendelse til at aflytte en borger eller læse borgerens breve, medvirker efter manges opfattelse i sig selv til, at politiet udviser tilbageholdenhed og kun anmoder om tilladelse til at aflytte eller lignende, hvor der er en konkret, rimelig grund til det.

Amnesty finder det også bekymrende, at justitsministeren angav at ville fjerne kontrollen med PETs indhentelse af rent personlige og fortrolige oplysninger fra andre myndigheder med den begrundelse, at det tager for lang tid, når den adspurgte myndighed skal tage stilling til, om videregivelsen af de fortrolige oplysninger er tilstrækkeligt begrundet i væsentlige samfundsmæssige interesser, og især, at de adspurgte myndigheder *alligevel ikke kan vurdere spørgsmålet*. At lade det være endegyldigt op til PET at vurdere, om videregivelsen ”må antages at have betydning for PETs opgavevaretagelse vedrørende straffelovens kapitel 12 og 13”, er en entydig svækkelse af beskyttelsen mod vilkårlig og bredspektret indsamling af følsomme oplysninger om borgerne.

Efter Amnestys opfattelse skal det angivelige problem, at den nuværende kontrol ikke er god nok, fordi de adspurgte myndigheder ikke kan vurdere berettigelsen af PET’s anmodninger, ikke løses ved at fjerne kontrollen fuldstændigt. Efter Amnestys opfattelse bør dette forhold snarere føre til, at man overvejer, hvordan man kan hjælpe eller uddanne de adspurgte myndigheder til at foretage en adækvat vurdering af PET’s anmodning.

II. Bemærkninger til de enkelte retssikkerhedsproblemer.

a. Vedrørende forslag til ny bestemmelse i retsplejelovens § 783, stk. 2 – om telefonaflytning.

(Forslaget vedrører en bred vifte af elektronisk bårde kommunikationsmidler ud over telefoner, men i det følgende anvendes for nemheds skyld primært udtrykket ”telefonaflytning”.)

Efter lovforslaget skal politiet i forbindelse med efterforskning af en overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 fremover kunne indhente en dommerkendelse til aflytning af en person i stedet for, som nu, et eller flere konkrete telefonnumre. Det angives i bemærkningerne, at den teknologiske udvikling har nødvendiggjort denne ændring, idet enhver i dag kan anskaffe sig flere nye mobiltelefonnumre (SIM-kort) hver eneste dag – hvilket efter de gældende regler betyder, at politiet skal indhente dommerkendelse om aflytning af hvert enkelt telefonnummer.

I bemærkningerne s. 50, 2. spalte, anføres det, at de gældende regler er indrettet således, at en dommerkendelse giver politiet en generel tilladelse til at aflytte samtaler til og fra en bestemt telefon, når det antages, at der over denne formidles samtaler til eller fra en mistænkt. Det er således ikke nødvendigvis den *mistænkte egen telefon*, der aflyttes.

Som eksempel nævnes narkotikakriminalitet, hvor det kan være nødvendigt at afhøre telefoner hos nærtstående til den mistænkte eller offentlige telefoner, f.eks. i og omkring værtshuse.

S. 51, 1. spalte, anføres: ***"I praksis vil politiet ofte indhente retskendelse om aflytning af telefoner, der tilhører andre personer end den mistænkte – f.eks. kæresten, arbejdspladsen, forældrene eller en nær ven – fordi der er bestemte grunde til at antage, at der gives meddelelser til eller fra den mistænkte fra disse personers telefoner."***

Det er med andre ord uundgåeligt, at indgrebet (aflytningen) rammer en række helt udenforstående personer, anføres det i bemærkningerne, side 51, 1. spalte.

Så langt er Amnesty enig med lovforslaget, men herefter hører enigheden op.

Når det i øvrigt fremgår af bemærkningerne, at forslaget ikke i øvrigt tænkes at indebære lempelser i adgangen til at aflytte en person eller i domstolskontrollen med aflytningen, er det efter Amnestys opfattelse ikke rigtigt.

De gældende regler

Efter de gældende regler skal politiet indhente en dommerkendelse for at iværksætte telefonaflytning (eller indhente en dommerkendelse senest 24 timer efter iværksættelsen.) Politiet skal over for retten fremlægge de forhold, som viser,

- at der er *bestemte grunde* til at antage, at der over den pågældende telefon gives eller modtages meddelelser (om det kriminelle forhold), og
- at aflytningen er af *afgørende betydning* for efterforskningen.

Dette krav gælder alle de implicerede telefoner: venners og slægtnings telefoner, naboens, klubhusets, værtshusets telefon.

Lovforslaget

Efter lovforslaget skal politiet over for retten fremlægge de forhold, som viser, at der er *bestemte grunde* til at antage, at **den terrormistænkte** giver eller modtager meddelelser om "terrorforholdet", og at aflytningen af ham/hende er af *afgørende betydning* for efterforskningen.

Men med denne ene retskendelse i hånden kan PET aflytte ikke blot alle de telefoner/numre, som den terrormistænkte *selv* måtte have eller anskaffe sig – men også en lang række andre telefoner, som den mistænkte kunne tænkes at ville bruge. Venners, slægtnings, naboers, klubbers osv osv telefoner/e-mail/internetforbindelser. Ikke-mistænkte borgers telefoner. Der gives med andre ord en ganske væsentlig *mængderabat*.

I bemærkningerne side 52, 2. spalte, anføres det, at ændringen ikke vil udvide politiets adgang til at iværksætte telefonaflytning, men alene forenkler den praktiske procedure, idet politiet kun behøver at indhente én retskendelse. De almindelige betingelser videreføres.

Side 53, 1. spalte, anføres det således videre, at der kun vil kunne foretages aflytning af et telefonnummer eller indhentes teleoplysninger om, hvilke telefoner der sættes i forbindelse med et bestemt telefonnummer, når der er bestemte grunde til at antage, at der over denne telefon formidles samtaler til eller fra den mistænkte person.

Det hævdes med andre ord, at det ikke gøres lettere at aflytte diverse andre borgeres telefoner.

Efter Amnestys opfattelse er forslaget uklart på dette punkt. For det anføres videre i bemærkningerne, side 53, 2. spalte, om den forudgående ”person-kendelse”, som gør aflytningerne mulige:

”Efter Justitsministeriets opfattelse bør det ikke herudover være en særlig betingelse, at politiet i de konkrete tilfælde godtgør, at den person, indgrebet retter sig imod, anvender en flerhed af kommunikationsmidler. Justitsministeriets har i den forbindelse lagt vægt på, at formålet med den foreslåede adgang til retskendelse på en person i sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 som anført er at forenkle proceduren, og at det som nævnt er Politiets Efterretningstjenestes erfaring, at netop de kredse, der mistænkes for forbindelse med mulig terrorvirksomhed, i væsentlig grad søger at udnytte den teknologiske udvikling inden for tele- og internetkommunikation til at undgå overvågning fra myndighedernes side.”

Dette afsnit er efter Amnestys opfattelse ikke udtryk for en konkret vurdering af de bestemte grunde til, at en given terrormistænkt må antages at bruge en telefon eller computer, som tilhører en anden end ham selv, men tværtimod udtryk for en generalisering.

Efter de gældende regler skal PET ved opnåelse af en (eventuelt efterfølgende) retskendelse anføre de konkrete forhold, som berettiger til aflytning af netop den givne telefon – både mistænkt og andres.

Efter forslaget skal PET på den ene side angive de forhold, som peger på, at en given telefon benyttes, men samtidig på den anden side ikke godtgøre, at den person, indgrebet retter sig imod, anvender en flerhed af kommunikationsmidler – fordi det er PETs erfaring, at det gør ”de kredse”, som mistænkes for mulig terrorvirksomhed.

Disse to dele af bemærkningerne rejser tvivl om, hvad det er, PET skal godtgøre efter de nye regler – når man skal afgøre, om aflytning af ikke-mistænkte telefoner er berettiget.

Den efterfølgende prøvelse svækkes.

Efter forslaget, jf. bemærkningerne side 53, 2. spalte, skal politiet snarest muligt efter udløbet af den periode, hvor indgrebet har været foretaget, underrette retten om de telefonnumre (kommunikationsmidler), der har været aflyttet, og om de bestemte grunde der har været til at antage, at de pågældende numre har været benyttet til at afgive eller modtage meddelelser fra eller til den terrormistænkte.

Det anføres side 54, 1. spalte:

”Politiets underretning til retten sker med henblik på, at retten herefter underretter den advokat, som er beskikket i sagen i medfør af retsplejelovens § 784, stk. 1, jf. den foreslåede bestemmelse i § 783, stk. 2, 3. pkt. I praksis vil retten ofte kunne foretage denne underretning samtidig med den underretning af den beskikkede advokat, som retten allerede i dag skal foretage efter § 788 [stk....jf stk....] En efterprøvelse af lovligheden af indgrebet forudsættes ikke foretaget på dette tidspunkt, hvor retten alene vil have politiets fremstilling som grundlag. Den beskikkede advokat vil imidlertid efter at have modtaget underretningen kunne indbringe spørgsmålet for retten, jf. herom nedenfor.”

Om den advokat, som beskikkes alene til at varetage spørgsmålet om den foretagne aflytning (d.v.s. uanset om en mistænkt i øvrigt har en advokat til sit forsvar) anføres det side 54, 1. spalte:

”Den beskikkede advokat skal således varetage interesserne for ikke blot den mistænkte, men også for indehaverne af de telefoner, som f.eks. aflyttes, og de personer, der mere eller mindre tilfældigt kommer til at tale i en sådan telefon, eller som på anden måde bliver berørt af indgrebet.

Underretningen af den beskikkede advokat om, hvilke telefonnumre der er blevet aflyttet, eller hvor der har været iværksat teleoplysning – og om de bestemte grunde, der er til at antage, at der fra de pågældende telefonnumre gives meddelelser til eller fra den mistænkte – skal gøre det muligt for advokaten at tage stilling til, om spørgsmålet om lovligheden af indgrebet skal indbringes for retten”.

Efter forslaget er det altså op til *den beskikkede advokat* at beslutte, om lovligheden af aflytninger af telefoner, *der tilhører andre end den mistænkte*, skal prøves i retten. Retten afgør ikke – som nu – af egen drift (*ex officio*) ved kendelse, om en eller flere aflytninger af ikke-mistænkte telefoner var lovlig, men kun hvis den beskikkede advokat mener, at der ikke var de fornødne grunde til at antage, at den pågældende telefon ville blive brugt af den terror-mistænkte, og derfor foranlediger spørgsmålet indbragt for retten.

Det bliver efter denne ordning heller ikke muligt at få at vide, hvad disse advokater i givet fald *gør* ved aflytningerne. De advokater, som beskikkes til disse særlige sager om aflytning af terrormistænkte og deres omgangskreds, har tavshedspligt, og ingen kan reelt få at vide, hvor praksis lægger sig i disse sager. Det er efter Amnestys opfattelse klart en svækkelse i forhold til den nuværende domstolskontrol med hver enkelt aflytning.

Det anføres afslutningsvis i bemærkningerne side 54, 1. spalte:

”Hvis sagen indbringes for retten af den beskikkede advokat, afgør retten ved kendelse, om indgrebet er sket inden for rammerne af den forudgående retskendelse på personen og i øvrigt i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige betingelser for telefonaflytning og teleoplysning, jf. bl.a. § 781, stk. 1, nr. 1.”

Og videre side 54, 2. spalte:

”Finder retten i den forbindelse, at politiet har foretaget et indgreb, som ikke burde være foretaget, skal retten give meddelelse herom til Justitsministeriet, [jf.....].

Dette svarer til, hvad der i dag gælder efter retsplejelovens § 783, stk. 2, 4. pkt., i de tilfælde, hvor politiet har iværksat et indgreb i meddelelshemmeligheden uden forudgående retskendelse (på øjemedet), og retten får forelagt sagen med henblik på efterfølgende godkendelse, men ikke godkender indgrebet.”

Efter Amnestys opfattelse er den afsluttende bemærkning ikke rimelig og nærmest vildledende. Den foreslåede ordning svarer ikke til den gældende ordnings beskyttelse, men nærmest til, at spørgsmålet om en konkret aflytnings lovlighed er undergivet *privat påtale*.

Efter den gældende ordning skal politiet for at opnå en retskendelse aktivt forelægge de grunde (senest 24 timer efter iværksættelsen), som taler for, at aflytningen af en given telefon er velbegrunder, af væsentlig betydning for efterforskningen og dermed lovlig. Både aflytningen af den terrormistænkte og af andre – ikke-mistænkte – telefoner. For hver enkelt af dem. Retten skal godkende/underkende aflytningerne *af egen drift*. Hvis retten ikke kan godkende begrundelsen for at aflytte en given telefon, må den ikke aflyttes – eller den *stoppes* straks – d.v.s. inden for ca. 24 timer.

En væsentlig virkning ved den nuværende ordning er formodentlig, at politiet – allerede fordi man ved, at man skal i retten og argumentere konkret for, hvorfor en nabos/bekendts telefon skal aflyttes – udøver en vis selvjustits og tilbageholdenhed, når man vælger, hvilke telefoner, der skal aflyttes.

Efter forslaget gives der retskendelse til at aflytte alle den terrormistænkte "egne" telefoner – hvor der skal redegøres for behovet/begrundelsen for aflytningen – herunder bestemte grunde til mistanke. Men retskendelsen giver *samtidig* hjemmel til at aflytte en **ubestemt kreds af andre ikke mistænkte personers telefoner** – uden at det står tilstrækkeligt klart, hvad betingelserne er – ud over at der skal være grunde til at antage, at den terrormistænkte kunne antages at ville benytte den pågældende telefon. Eller muligvis: udover at de kender den terrormistænkte.

Først når retskendelsen udløber – det kan være efter 4 uger – skal politiet redegøre for alle de telefoner, der er blevet aflyttet i den forløbne periode. Hvis der blandt den terrormistænkte venner, slægtninge, naboer, bekendte, bredere omgangskreds er nogle, som er blevet aflyttet, men som den beskikkede advokat ikke finder, at det var rimeligt at aflytte (f.eks. fordi de ses så sjældent, at der ikke er grund til at tro, at den terrormistænkte ville låne deres telefon til at tale om terrorplaner), så skal den beskikkede advokat indbringe spørgsmålet for retten. Først i så fald afgør retten ved kendelse, om det var rimeligt (berettiget) at aflytte netop denne telefon. Der er altså ikke længere en automatisk beskyttelse – domstolsprøvelsen -, og aflytningen kan jo ikke gøres ugjort igen.

Hvis advokaten klager til retten, og *hvis* retten finder en aflytning af en "bekendt" til en terrormistænkt uberettiget, så indberettes sagen til Justitsministeriet. Om denne indberetning har nogen konsekvenser, er lovforslaget tavst om. Forslaget er også tavst om, hvad der skal ske med alle de oplysninger, som ikke vedrører terror, som politiet kommer under vejr med, når de aflytter borgerne.

Man kunne efter Amnestys opfattelse frygte, at den tilbageholdenhed, som politiet synes at udvise i dag, vil forsvinde, når politiet ikke længere skal argumentere konkret for, hvorfor hver enkelt telefon bør aflyttes – inden aflytningen iværksættes (eller inden for 24 timer) – men kan nøjes med en *underretning* om samtlige aflyttede telefoner, når det hele er overstået. Også på den baggrund kan det efter Amnestys opfattelse forventes, at der vil blive gennemført flere aflytninger uden fornøden konkret begrundelse i fremtiden, hvis lovforslaget vedtages i sin nuværende form.

Vedrørende forslag til ny rpl. § 788, stk. 4, om undladelse af underretning til den aflyttede.

Efter de gældende regler kan politiet efter rettens kendelse undlade at underrette den aflyttede om, at han har været aflyttet. Det kan ske, hvis underretningen kan frygtes at skade den videre efterforskning i sagen eller efterforskningen af en anden sag.

Efter forslaget kan politiet også undlade at underrette den aflyttede, hvis underretningen ville afsløre oplysninger om politiets **efterforskningsmetoder**. Amnesty frygter, at dette hensyn til "forretningshemmeligheder" kan komme til at virke som en gummibestemmelse, så hovedreglen fremover bliver, at borgerne ikke kan få at vide, når de har været aflyttet – og dermed yderligere svække borgernes beskyttelse. (I pressen den 28. april 2006, er chef for PET, Lars Findsen, citeret for at sige, at det allerede i dag er hovedreglen, at den aflyttede ikke orienteres efterfølgende.)

Alternativt forslag til ny rpl. § 783, stk. 2.

Amnesty International skal derfor anbefale, at man ændrer ordlyden af den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 783, stk. 2 til følgende:

Stk.2. Angår efterforskningen en overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13, kan der i rettens kendelse i medfør af § 780, stk. 1, nr. 1 eller 3, i stedet for bestemte telefonnumre anføres den person, som indgrebet indgår.

Med denne ordlyd opnår man fortsat den praktiske lettelse, som efter bemærkningerne til lovforslaget er hovedsigtet med ændringen. Man skal ikke – som i dag – i retten for at opnå en ny retskendelse, hver gang den terrormistænkte sætter et nyt SIM-kort i sin mobiltelefon.

Man bevarer derimod den nuværende domstolskontrol med *hvem* der bliver aflyttet – for der skal fortsat indhentes en særskilt retskendelse for at kunne aflytte naboen, slægtninge, bekendte osv. Kendelsen giver til gengæld ret til at aflytte *alle* den pågældende persons telefonnumre. Hvis personen skifter SIM-kort eller computer, så behøver politiet ikke at indhente en ny retskendelse for at kunne aflytte dette nummer også. På denne måde vil man bevare den praktiske lettelse af politiets arbejde – som var målet - samtidig med at man bevarer beskyttelsen mod vilkårlig og excessiv aflytning af borgerne.

I bilag A har Amnesty konstrueret et eksempel om telefonaflytning, der illustrerer de retssikkerhedsmæssige problemer, som det nuværende lovforslag vil indebære i praksis.

b. Vedrørende forslag til ny § 110a i retsplejeloven – om PETs indhentelse af rent private eller personlige oplysninger om borgerne – og videregivelse af oplysningerne til FET.

I vores hørings svar af 21. marts 2006 udtrykte Amnesty bekymring over, at PET fremover skal kunne indhente rent private og personlige oplysninger om borgerne fra andre myndigheder uden at opfylde andre krav end, at PET *selv* vurderer, *at det må antages*, at oplysningerne *har betydning for varetagelsen af tjenestens opgaver* i forbindelse med forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13.

Amnesty savner en rimelig angivelse af, hvorfor PETs arbejde ikke længere kan forenes med kravet om en saglig, konkret begrundelse for et ønske om adgang til andre myndigheders fortrolige oplysninger.

I forhold til det oprindelige udkast til lovforslag er L 217 skærpet derved, at det nu fremgår udtrykkeligt af bemærkningerne, side 46, 1. spalte, at PET fremover vil kunne pålægge andre myndigheder, f.eks. sociale myndigheder, at afgive løbende underretning om alle, der retter henvendelse til dem i en periode, hvis man er i en situation, hvor man har mistanke mod en person, hvis navn man dog ikke kender, således at man med denne ”brede” indhentning af oplysninger håber at indsamle oplysninger om en konkret terrormistænkt. Efter Amnestys opfattelse er en sådan fremgangsmåde ikke udtryk for konkret begrundet mistanke, men generel overvågning på et ubestemt grundlag.

Amnesty vil derfor fortsat fraråde, at man vedtager den foreslåede model, hvorefter de myndigheder, som modtager en anmodning om videregivelse af personlige/fortrolige oplysninger fra PET, ifølge bemærkningerne ikke længere skal foretage nogen selvstændig vurdering af, om videregivelsen er tilstrækkeligt konkret begrundet i de fornødne samfundsmæssige interesser, men helt og holdent forlade sig på PETs tilkendegivelse af, at PET mener, at oplysningerne har betydning for PETs arbejde i forhold til straffelovens kapitel 12 og 13.

Som nævnt ovenfor finder Amnesty snarere, at man skal overveje, hvordan den eksterne kontrol, som udøves af de forvaltningsmyndigheder, der anmodes om fortrolige og rent private personoplysninger, kan forbedres inden for de eksisterende rammer.

Om videregivelse af oplysninger mellem PET og FET.

Efter Amnestys opfattelse forstærkes betænkelighederne ved en næsten vilkårlig adgang for PET til at indhente personlige/fortrolige oplysninger fra andre myndigheder efter forslag til § 110 a, stk.

2, når der henses til den adgang, som regeringen efter forslaget til retsplejelovens § 110a, stk. 1, vil give PET til at videregive oplysninger til FET. Her er det eneste krav, at det skønnes, at oplysningerne vil kunne have betydning for tjenesternes arbejde.

Bestemmelsen vil gøre det muligt for Politiets Efterretningstjeneste at indhente oplysninger fra andre forvaltningsmyndigheder og videregive dem til Forsvarets Efterretningstjeneste, uden at der i hvert enkelt tilfælde skal foretages en nærmere konkret vurdering i forhold til de enkelte oplysninger.

Ud fra hensyn til retssikkerheden for borgere her i landet ville det fortsat være ønskeligt, om lovforslagets bemærkninger havde redegjort for, hvad man i givet fald forestiller sig, at de pågældende oplysninger kan eller skal bruges til. Det ville have været på sin plads, om det havde fremgået udtrykkeligt, om bestemmelsen reelt betyder, at PET kan indhente oplysninger af personlig/privat/fortrolig karakter om borgere her i landet, give dem videre til FET, som så på sin side kan give dem videre til efterretningstjenester i andre lande, hvorfra der er risiko for, at de videregives til efterretningstjenester i udemokratiske lande, (som led i den globale krig mod terror), som kan benytte dem til formål i strid med menneskerettighederne.

c. Om forslag til ny bestemmelse i luftfartslovens § 148a.

I vores høringssvar over det oprindelige udkast til forslag om onlineadgang for PET til luftfartsselskabernes bookinglister og passagerlister anførte Amnesty, at man savner en angivelse af, hvorfor PETs arbejde ikke længere er foreneligt med de nuværende regler om indhentelse af en retskendelse – eventuelt efterfølgende – som betingelse for at indhente de nævnte lister. Man savner fortsat en sådan forklaring.

Det angives i bemærkningerne side 72, afsnit 8.3, at PET må kunne handle hurtigt, når der modtages oplysninger fra andres landes efterretningstjenester om, at en (navngiven) terrorismistænkt befinder sig på et fly på vej mod Danmark. Efter Amnestys opfattelse er der intet i de nuværende regler, som forhindrer PET i at handle med den fornødne hurtighed og søge en retskendelse efterfølgende (inden for 24 timer). Det er efter Amnestys opfattelse ikke disse eventuelle, meget hastende situationer, som kan begrunde, at PET efter forslaget skal have helt uhindret, ukontrolleret adgang til flyselskabers booking- og passagerlister.

I forhold til det oprindelige forslag er bemærkningerne til det endelige forslag i L 217 uddybet derved, at det nu fremgår direkte og utvetydigt, at formålet er at gøre det muligt for PET gennemføre egentlig bredspekret overvågning af flytrafikken. Det fremgår således, at PET fremover skal kunne gennemføre løbende overvågning af bestemte destinationer uden at der er tale om at overvåge konkret terrorismistænkte. Lovforslaget forlader hermed endegyldigt de traditionelle retssikkerhedstanker, hvorefter beskyttelsen af personlige oplysninger og data, indgreb i meddelelseshemmeligheden og lignende brud på retten til respekt for privatlivet skal være begrundet i konkret mistanke mod bestemte personer – og hvorefter der skal indhentes en retskendelse for at opnå sådanne oplysninger.

Ved et så grundlæggende brud med de retstraditioner, som ellers har været holdt i hævd i Danmark og andre retssamfund, bør der i mindste være en meget vægtig begrundelse. En sådan ses ikke. Det er fortsat ikke godtgjort i forslagens bemærkninger, hvorfor PETs arbejde ikke længere kan udføres med respekt for de nuværende retssikkerhedsgarantier – herunder særligt med indhentelsen af en (eventuelt efterfølgende) retskendelse.

Med venlig hilsen

Claus Juul
Juridisk konsulent
Cjuul@amnesty.dk